

Marienburgin retken ambulanssiryhmä rintamalla.

Sanitääriyhmä Viron Valkissa. Pekka Laakkonen keskellä.

Sanitääri Pekka Runko.

KUVAT: JUHANI RUNGON ARKISTO

Jukolan Pekka maailmalla

Suomen itsenäistymisen aikoihin maamme oli melkoisessa kuohumistilassa kansallis- ja venäjämielisten ottaessaan mittaa toisistaan. Se johti maamme kansalaissotaan tunnetuin seurauksin.

Maaninkalaisessa Laakkosten suvussa oli vallalla käsitys, että Suomen tulee itsenäistyä Venäjän vallan alta. Jukolan talon pojista Pekka Johannes oli intomielinen oman isänmaan kannattaja ja monilajakkuus etsiessä paikkaa elämälleen. Monissa asioissa hän sai ”hengenkumppanikseen” veljensä Jannen.

Pekka Runko, silloinen Laakkonen, oli kiinnostunut sotilassairanhoidosta ja kävi sanitäärikursseja, joissa sai valmiuksia sotilassairaanhoitoon, sanitäärinä tai jopa välskärinä – siis ensiapumiehenä.

Osallistuessaan kansalaissotaan Mikkelin rintamalla Pekka sai ajatuksen lähteä Vienen-Karjalan retkikunnan mukaan vapauttamaan vianankarjalaisia Venäjän ikeestä. Retki lopui kuitenkin lyhyeen. Viena jäi pelastamatta.

Sotilassairaanhoitoon perehtyneenä hän hakeutui punaisten vankileirille Tammissaareen, jossa työskenteli välskärinä vankien terveyttä hoitaen. Saman vankileirin aitojen sisälle oli kulkeutunut myös muuan punamaaninkalainen, Paavo Soininen, suuren perheen isä, joka sairastui tyrmässä ollessaan keuhkotautiin ja kuoli siellä.

POHJAN POJAT innosti Pekka Laakkosen liittymään Viron retkelle.

Virolaissyntynyt eversti Hans Kalm oli johtanut menestyksekkäästi valkosuomalaisien joukkoja punaisia vastaan mm. Padasjoelta Lahteen suuntautuvissa taisteluissa. Sisällissodassa saa-

Pekka Johannes Runko Amerikan palmurannikolla.

J. H. Ralph oikealla ystävänsä seurassa. Kamariherra Pekka Runko vasemmalla.

vetetun rauhan jälkeen v. 1919 eversti Kalm kokosi vapaaehtoisia sotajoukkoja Viron vapautustaisteluihin bolsevikkejä vastaan Viron Valkiin (nykyisin Valga).

Nopealiikkeisenä miehenä Pekka Laakkonen päätti lähteä Viroon hakeutumalla sanitääriksi ”Pohjan Poikien” pataljoonaan, johon hä-

net myös hyväksyttiin. Pian rykmentti koottiin satamaan ja laivamatka Tallinnaan tapahtui jäänmurtaja Ilmarisella. Pataljoona vastaanotettiin Tallinnassa suuren hurraavan väkijoukon läsnä ollessa ja torvisoittokunnan soittaessa Maamme-laulua.

Pekka Laakkonen liittyi sanitäärinä rykmentin ambu-

lanssiryhmään, joka seuraili pääjoukkoja rintamalinjojen mukana. Ambulanssiryhmät olivat hyvin naisvaltaisia. Miehet olivat lääkäreitä ja haavoittuneiden kantajia mutta naiset sairaanhoitajia, jotka toimivat ns. sidontapainkoilla. Pekka Laakkonen toimi ryhmässä rykmentin väliskärin ominaisuudessa mm. apteekkivaraston hoitajana.

Rintamalinjat seurailivat Viron ja Latvian rajaa molemmin puolin. Eversti Kalm päättökseen mukaisesti tehtiin myös ns. Marienburgin (nyk. Aluksne) matka, jonka tarkoituksena oli vallata kaupungin lähistöllä ollut sotatarvikevarasto ja ajaa bolsevikit kauemmas Viron rajasta. Sota vaati veronsa suurina miesmenetyksinä kaatuneina ja haavoittuneina.

Tämän retken jälkeen bolsevikkien ajojahti suuntautui vielä Petserin alueelle. Pohjan Poikien pataljoona kävi kahdeksan päivän mittaiset taistelut, joissa vallattiin Wasteliinan, Meksin, Solovan, Kislovan ja Vorokin kylät. Tappiot olivat 9 kaatunutta ja 60 haavoittunutta. Nyt bolsevikit oli ajettu Viron rajojen ulkopuolelle ja sopimus osallistumisesta ns. Viron retkelle päättyessä ja pian palattiin kotimaahan.

SOTIMISEN JÄLKEEN alkoivat rauhantyöt.

Pekka Laakkonen ei palannut Maaningalle vaan ryhtyi Hämeenlinnan kaupungin terveyskaitsijaksi kun oli saanut sanitäärin ja välskärin koulutuksen. Samalla hän toimi kaupungin satamaviskaalina.

Monipuolisena miehenä hän hakeutui näyttelijäksi Hämeenlinnan kaupunginteatteriin. Hän oli oiva luonenäyttelijä ja sai valita mieleisiään rooleja. Siihen aikaan oli tapana toimia taiteilijanimen suojassa. Hän otti käyttöönsä taiteilijanimen ”Armas Runko”, josta on peräisin hänen kotimaassa käyttä-

mänsä sukunimi.

Muutamien vuosien jälkeen matkustushalu valtasi miehen mielen ja pian hän lähti Yhdysvaltoihin. Hän haki työtä mitä vain ja elätti itseään mm. piikomalla. Saatuaan jonkin verran rahaa kokoon hän meni Columbian yliopistoon opiskelemaan ja suoritti Puclic Health -osastossa tutkinnon korkeimmin arvosanoin ja sai oikeuden hakea toimia kaupunkien ja valtion terveysosastoissa. Tutkinto lienee johtanut sairaanhoitajan kelpoisuuteen.

Oltuaan jonkin aikaa sairaalatoissa Pekka näki lehdesä ilmoituksen, jossa muuan amerikkalainen iäkäs mies haki itselleen kamariherrasairaanhoitajaa. Pekka laati hakemuksen ja haki tehtävää. Niinpä monimiljonääri J.H. Ralph kutsui Savon miehen palvelukseensa.

Suomalaisena maalaistalon pojalla oli vahva tuntemus maatalouteen, jonka perusteella mr. Ralph kutsui hänet maatilalleen ikään kuin tilanhoitajaksi johtamaan suurta farmia isännän hoitamisen ohella. Pekka toimi lähes kymmenen vuotta miljonäärin miespalvelijana ja tilanhoitajana.

Pekan isäntä oli hyvin iäkäs ja perheetön mies, joten Pekasta tuli isännälleen hyvin läheinen palvelija. Miljonääri eläli koroillaan ja öljytuloillaan sekä haki Yhdysvalloista aina lämpimiä seutuja joissa he oleskivat. Hänellä oli oma lentokone lentäjiineen, jolla lenneltiin ympäri Amerikkaa, sinne missä lämmitä oli.

Lopulta niin isäntä kuin Pekkakin väsyivät jatkuvaan reissailuun. Isännän terveys heikkeni ja lopulta hän joutui hoitolaitokseen ja pian kuoli. Pekka ei kuitenkaan vielä halunnut palata kotimaahan vaan reissaili keski-Amerikassa käyden mm. Kuubassa ja seikkaili Karibiassa ja asusteli New Yorkissa.

LAAKKONEN sukunimenä

vaihtui Rungoksi ja Pekka palasi Maaningalle.

Asetuttuaan J.H. Ralphin kamariherraksi ei Laakkonen-sukunimi Pekan mielestä tuntunut oikein luonteelta käytettäväksi. Niinpä Pekka päätti ottaa käyttöönsä aiemman taiteilijanimensä uudeksi sukunimekseen. Pekka Johannes Laakkosesta tuli Pekka Johannes Runko, jonka hän otti käyttöönsä myös kotimaahan palattuana.

1930-luvun lamakaudella Pekka käytti veljeänsä Kalea asiamiehenä ostaessaan Jukolan yhteyteen sopivia lisämaita, joita tuli myyntiin lähialueella. Näin Jukolasta muodostui hyvä elinkelpoinen maatila, jota hän viljeli. Pekka eli Maaningalla poikamiehen elämää asuen Jukolassa yhdessä veljensä Jannen perheen kanssa.

Jukolan talo tuli tunnetuksi niin kievarietappina, hevos- ja koirakasvattajana kuin myös monina tapahtumapaikkoina kylän keskustassa. Jukolan tuvassa esitettiin elokuvia, suoritettiin vaakojen vakauksia ja talossa toimi mm. putka kylän järjestyksen ylläpitämiseksi.

Karjalaisten tultua Maaningalle tuli myös ortodoksinen uskonto heidän mukaana. Jukolan tuvassa pidettiin ensimmäiset ”kreikanuskoisten” jumalanpalvelukset kun siihen aikaan ei ollut tsasounoja Maaningalla.

Maailmalla reissaaminen jätti Pekan terveyteen omat jälkensä ja vakavan sairauden seurauksena hän kuoli vähän alle 60-vuotiaana. Jukolan tila jatkoi toimintaansa Janne Rungon perheen toimesta.

Aikanaan Jukolan talon maille kasvoi Maaningan kirkonkylä. Kymmenkunta vuotta sitten Jannen poika Juhani Runko rakensi asunokseen Jukolan maille uuden talon, joka sai nimen Impivaara, kuin Aleksis Kiven Seitsemässä veljessessä.

Veli Nykänen